

Landskap: Blekinge

Upptecknat av: Jan Swahn & Christer

Härad: Mordelstad

Adress: Lönjohannis

Socken: Nättraby

Berättat av: Carl Österberg

Uppteckningsår: 1947

Född år 1873 i Nättraby

Berättarens barn dom.

s. 1-2, 12-15.

Mjölkfeaktning.

s. 3-6.

Phänsa huggård.

s. 7-11.

Affären.

s. 16-17.

Bostadsförhållanden.

s. 18-21.

Stenhuggeri.

s. 22-26.

Arbetspörselen.

s. 22-29.

Exercis.

s. 30-32.

Fabrian Månsson.

s. 31-32.

Sociala förhållanden.

s. 33-35.

Båtsman.

s. 36.

Ostakalas, nägen, folkets hus.

s. 37-38.

Väderstücken, solen.

s. 39-40, 46-47.

Kallas vintrian.

s. 40-45.

Uok gumma.
Höstegille.

s. 48.

s. 49-50.

ACC. N:R M. 10408, /

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Berättarens barndom.

Jo, jag kan tänka mig att harrarna vil ha reda på hur det var på Sjuhalla i gamla tider. Jag är inte födder där, men jag var där i min barndom. Man kan se var det var jag bodde. Det var vid grinden , när man kommer fram till gården från Eka, alldeles vid grinden, det förstaman kommer in, där är en stor sten, den är alldeles flat, man kan se att det inte är någon vanlig sten, och där är en apel, och ett plommonträd, där stod en liten stuga, och där är jag födder. Den stugan, den flyttade di ner till gården sen, det var nar löjtnant Hallström bodde där, han hade sina hundar i den. Den stenen den är flater, den ligger strax innan man är framme vid lagårn, och där var en apel, den var inte äkta, men det var stora äpplen i den ändå. Den växte över huset och ner mot farstun, man kunde stå

ACC. N:R

M.10408:2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

på farstun och plocka äpplena. Men därvar fullt åta
näktergalar, och det alldeles dallrade i luften av dem,
di skrek så förbannat att man inte kunde sova på nätter-
na av det satans oväsendet, man ville ju så gärnasova
när man var pojk, och i mitt rum var det ett litet
litet fönster, och igenom det hörde man så väl allt
väsen utanför och man fick inte sova en blund för
näktergalarna. Si man gick ju opp så tidigt på morgnarna
så man ville sova på nätterna, nu går di mestadels inte
opp så tidigt.

Mjölksfraktning.

För klockan halv sex så fick vi ge oss iväg varje morgon, sommar och vintre var det likadant, alltid det-samma och då hade ändå fruntimrerna fått gått upp ett par timmar tidigare för att mjölka, men vi skulle frakta mjölken. Jag var bara pojke då, och jag bodde hos min farfar, han hetade Hall, och det hetade ~~Hallstugan~~ Hallastugan som vi bodde i. Ja, han var inte min riktige farfar, jag bara kallade honom så för han var gift med min riktiga farmor, si. På den tiden hade di inte några ålderdomshem och sånt, utan om det var några gamla så fick di flytta ihop, och när min riktige farfar dog så blev min farmor änka och då fanns där en annan gubbe som var änklings, det var Hallagubben, och så blev han min farfar, så till sägandes. Han var den elakaste karl jag någonsin har träffat på.

ACC. N:R **M.10408:4.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vi skulle frakta mjölken, vi skulle köra spannar-
na från lagårn och ner till stenbryggan, och där var båten.
Och sen skulle vi ta oss tvärs över viken till Verstorps
brygga, vi seglade, och där var mest bleke om morgnar-
na, så där låg vi och drev, och sen till Skärva, men
där fick mjölkfraktaren själv köra opp och hämta, si på
di andre ställena var det så att di kom när till bryggan
med mjölken, men på Skärva skule vi opp och hämta, för
si vi skulle ha bud, vi skulle ha bud till stan, för vi
gick ärende, och de var både åt landshövdingen Wacht-
meister, och åt fr öknarna, och åt folket.

På Sjuhalla, där körde vi med häst och vagn ner
till bryggan, vid Verstorp där stod mjölken på bryggan,
där körde di själva ner den, men på Skärva, där fick
vi gå opp till gården och ta reda på vad di hade för
bud, som skulle till stan, och sen fick vi dra mer

spannarna på en handkärra.

Jag minns så väl både l a n d s h ö v d i n g e n
Wachmeister som hans söner, och jag minns till och
med hansas mor, det var gamla grevinnan.

För sjutti år sen då fanns här varken telefom eller
post, och den nda kommunikationen som här fanns det var
mjälkafrakten.

Harrarna vet Grevagården i Karlskrona, där i det
lilla hörnhuset, där bodde det en, han var flaggskeppare
och han hetade Enebuske. Nu är där kaj utanför, men
då gick vattnet ända upp till husena, och där var
bryggor ut. Och vi la till vid den bryggan som var
vid det huset där Enebuske bodde. Greven han höll en
gammel underofficer där nere, han skulle ha med allt detta
att göra, allt detta med postväskorna till Skärva och
Verstorp och så där. Han hade hand också om hela

ACC. N:R M. 10408:6

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ekonomien, alla räkenskaperna från di olike gårdarna
di gick in där till Grevagården och till Enebusken.

Och när vi kom tillbaka till Skärva närmi hade
varit inne i stan, så kom di mot en med uppsträckta
händer, di grevlige.

Skärva herrgård.

I den nordvästra ändan utå Skärva, där bodde landshövdingen, och i den andre ändan av huset där bodde di andre. Det var fröken Sigrid som förde befälet. Och det varingen son vågade säga något mot henne i det som hon stod för och som hon hade hand om. Nä!

Hon fröken Sigrid, hon hade en gammal betjänt, den hetade Pettersson. O, den minns jag så väl, för han skulle ha ett stopp brännvin varannan dag i stan. I vardagslag då gick han där och var så darrhänt och usel men närhan hade hållt i sig ett halvstop, så blev han som en ny människa och hoppade ikring som en liten pojke. Men fröken Sigrid ~~xxxxx~~ hon tyckte inte riktigt om detta här, att han söp så dant. Så han fick skaffa sig brännvin i smyg.

På den tiden så hade di ä s k o r. Vet harrarna

*Hans Wachtmeister
der av Johanniska*

3

tullade di den rätt ordentligt, för si den gången hade di hiittat den.

Men landhövdingen ville inte avskeda honom.

Han var gift med en fransöska, det var ett fruntimmer som hade varit guvernant i huset, hon hade väl lärt grevens barn att tala franska, hon kallades för fru Petterson , men innan hade hon haft ett fransöskt namn försåss.

Det var 87- 89 som jag var där.

Till Skärva fick vi själva hämta kärran och ta bud.

Det var så att di skulle ha all mat till Skärva ifrån stan. ~i det var på det sättet att Johannishusarna och Tromtö och Wambåsa di kom också till stan med sina fraktekor och di la till där utanför Grevagården också. Och där hade di med sig mjölk och grönsaker och äpplen och jordgubbar och rabarber, och det som gick åt på Skärva

ACC. N:R M. 10408:10.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skärva det skulle di ha från di andre gårdarna, så vi fick hämta i stan från di andre fraktekorna. Där lämnade di över till oss. Skärva hade ju inte nån stor trädgård, den kunde inte räcka till för där gick åt så rysligt mycket, där var stort hus när landshövdingen bodde där, så di fick lov att ta från di andre gårdarna, för di ville ju inte köpa av nån främmande utan di hade alltid av sitt eget. Men om det var nått litet nån gång, persilja och sånt som begövdes så kunde di ju ta det i trädgården på Skärva.

Vi lå till mitt för den mjölkaffären som därär nu ~~ni~~ i Grevagården. Där var det vi ~~ni~~ ^{lä} till och där var stall, och därvar en massa bodar och magasin, ja harrarna kan inte föreställas hur olika det var då mot nu. Det är så man kan inte känna igen sig knappt. Och där låg en ölhall, ja den ligger där än. Där i ölhallen

ACC. N:R **M. 10408: //**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

där träffades allt dåligt folk, därvar både skum och skrå där i ölhallen. Och tänk nu, där di gamle husena var, där är det en sän fin affär nu em konsumaffär. Man kan inte tänka sig vilket liv di förde där förr i tiden. Det var alla bovar som samlades där i älhallen. Ja, jag ska säga harrarna att det är så än , att dit samlas di.

Alla räkenskaper och Löner di skötte Enebuske om. Han redogorde för greven och han var en mycket betrodd man hos greven.

På den ~~px~~ tiden fanns det bare ett parti, och det var storbönder och godsägare.

ACC. N:R M. 10408:1/2.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Berättarens barndom. Skolgång.

Jag har aldrig suttit på en skolbänk från jag var åtta år. Far han dog och tre av mina sju syskon di dog på ett år, di dog både far och di på samma år, så mor hon blev enkamed fem barn, och ingen tog hand om oss. "Lev om du vill", hette det, "dö om du inte vill!" Så inte kunde jag gå i skolan. Utan vi fick ut och tjäna på gårdarna så fort vi hant. Och jag kom till Hav gården.

Har ni hört talas om nått som hetade tröskverk? Det är en vandring till dom, det är ett hjul som man driver runt med hästar som går runt, och det hjulet driver tröskan som står inne på logen, Där fick jag gå och köra på hästarna och det började klockan fem på morgonen och jag fick gå där till sju på kvällen, ja jag tror att jag gick jorden runt där på havgården. Man gick där hele vintren, det var inte tröskat slut

förrän långt fram på våren, men nu har di maskiner till det och di gör di på nån vecka. Det var ett förskräckligt arbete. Och resten av året tro inte att man fick gå i skolan, utan det blev att plocka potater och sånt arbete det fanns alltid arbete som jag måste ut på.

Men vid femton år blev jag konfirmerad, och då hade jag just ingenting läst, och det fanns föresten inga lärare, och di som fanns, di var så våna att om ungarnainte kunde så fick di stryk. Di slog dom i stället för att lära!

Där var en sån lärare han hetade Boman, han hade minn själ inte mer kunskaper än en skolpojke har i dag. Men slåss det kunde han, han var lärare i en skola i församlingshemmet, det som är församlingshem nu, och hur den skollokalen varinredd det minns jag så väl

för därvar en liten liten kateder, och några långa träbänkar, och så var där ett hörn fullt av käppar och rottingar. Och det varhela utrustningen.

Så kom jag i skomakarelära, och där var jag i ett och ett halvt år. Men det var en sjusärdeles utbildning. Den bestod mest i stryk med spannrämmen, och det må harrarna tröt, att det gör ont, för spannrämmen han har en stor silja. Det varhos Alfred Skomakare i hans hus, där var hans verkstad. Rummet var inte mer än på sin höjd två gånger tre meter och inte stort högre än att man kunde stå rak. Och där var två gesäller och tre lärpojkar och så mästern. Tänk, i ett sånt rum!

Inte nog med att det var verkstad, utan gesällerna och lärpojkarne fick både sova och äta där.

Jag fick inte gå ärenden åt gesällerna, men mästern han vågade bara säga till mej och inte åt gesällerna

ACC. N:R **M.10408:15.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De ville ha snus. Di skickade mig att köpa fem öre
snus. Så j g sprang till affären, och mens jag var där
kunde det hända att mä ster kom in, och fick syn på
mej, och då fick jag stryk av honom, och så kom jag
hem utan snus, och då fick jag stryk av gesällerna
för det.

Affären.

Affären var bara skit, där var en som hetade Bierpelle, han hade bara en arm, han sålde snus , tobak och bier. Han hade affären i ett litet rum och i ena ändan stod det ett par stolar kring ett bord, där sålde han bier i den halvan, och så höll han affär i den andra. Aldrig dammade han, så dammet och smutsen låg överallt, och det luktade så förskräckligt. Men det var den enda affären han var och när man kom och kritiserade honom, ~~xx~~ för att det var så snuskigt, så sa han bara:

- Vill du inte ha vad jag har så kan du dra för faen i våld!

Han hade lite rågskorpor och limpor. Di som lever nu, di skulle inte kunna äta en rågskorpa som han hade hållet i med sina skitiga fingrar. Men som jag sa

ACC. N:R

M. 10408:17

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

det fanns ju bara den affären.

Sen övertog Alfred Skomakare den, men det blev
just ingen skillnad. Han bodde ett annat hus, och
dit kom alla lurendrejare och allt avskum och di där
taskspelarna di bodde där när di kom hit.

ACC. N:R M. 10408:18.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bostadförhållanden.

Di talar så mycket nu för tiden om bostadsbrist.
Men det var likadant i min ungdom. Det fanns ingen annan
möjlighet för folket till att gifta sig om inte en
båtsman gick i pension, det hetade att han fick grasjal.
Eller också att en torpare fick lämna sitt torp.
Annars fanns det inte rum att få.

*Xgratual =
pension vid
avsked*

I arrendatorsbostället på Sjuhalla där bodde det
trettiosex personer. I fleste fick sova och äta i ett
rum. Men när man kom in vid gavlen så var det först
två små kammare, där bodde pigorna och drängarna.
Och innanför där, där bodde rättaren, och innanför där
där var en liten kammare, och där bodde höstapiorna.
Och di hade alltid barn. Och ovanpå, där bodde lagårs-
pian, och hon hade två barn. Och där bodde också kusen.

ACC. N:R **M.10408:19.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Och han var gift och hade barn. Och där uppe där bodde lagårdsdrängen också. Så i det lilla huset, där bodde trettiosex.

Men löjtnanten med tre barn, och så pigorna också, de bodde i sitt stora hus. Det var det som gjorde att jag första gången tänkte på socialdemokrati. För jag sammanställde dessa här förhållandena med Bibeln och Guds ord, för då tänkte jag:

- Hur ska du svara på domens dag?

För då ska vi ju få svara för våra gärningar.

Och då tänkte jag på löjtnanten som inte gjorde någon nytta på gården. Men som hade det så bra och bodde så sjangtillt.

Lagerstråle på Verstorp han var den förste som gjorde det bra för folket. Han byggde riktiga arbetarbostäder åt dom. Han byggde ett stort gult hus i sin

park, och det står kvar där än. Han Lagerstråle han var statsråd. Jag har ofta funderat på vilket departement det var som han stod för. Om det kunde ha varit finansdepartementet. Lagerstråle tyckte vi om alla. Han var inte hög av sig. Han talade med oss precis hur som helst. När han var i stan för att handla så skulle han alltid ha med sig en för att bära. Jag var med honom och jag hade ju bara mina träskor, för man gick i träskor då. Så jag tyckte att jag skulle hålla mig lite bakom honom, för så liten jag var, så förstod jag vad det var som passade sig. Men han sa:

- Kom fram här, sa han, och så ville han att jag skulle gå bredvid honom så att han kunde prata med mig. Men jag hade ju bara mina träskor, så det gick inte, tyckte ju jag. Men det blev som han ville, och så frågade han mig hur jag hade det och så. Och så följde jag med

ACC. N:R M. 10408: 2/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

honom in i de finaste affärer, vitvaruaffärer och så,
och han som var stasråd, han skämdes inte för att gå
bredvid mig, som var en enkel pojk. Det var en bra man.
Statsrådet Lagerstråle på Verstorp.

ACC. N:R M. 10408:22.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stenhuggeri. Arbetarrörelsen.

Vid sjutton år så gav jag mig bort från mitt hem på allvar och for till Karlshamn för där hade stenhuggeriet börjat då, där var ju ingen bestämd arbetstid, man arbetade tjugofyra timmar om dygnet eller inte alls. Det var allteftersom man ville tjäna pengar. Och den som ville, han kunde tjäna rätt bra. Och jag har arbetat från Simris till Stockholm, så jag vet hur den stenen det är i hela svenska kusten. Jag var med och lassade på stenpelarna som di har framme på riksdagshuset.

Och så gifte jag mig och kom till Listerby och där kom jag med i arbetarrörelsen.

(Hustrun: Det ska du tåga med!)

Mot hösten så drog arbetsgivarna på beställningarna för närisen ladesig, så kunde di inte frakta ut den stenen som låg huggen. Men vi ville ha jämt

arbete året om, och när de torskades, så bildade vi fack-
föreningar, och då må ni tro att det blev ett liv.

För då kom det ut på öarna både disponenter och ägare
och ledning och de ville veta vem det var som ledde
det. Och det var jag som var ordförande, och jag blev
uppkallad och de ville avskeda mig, och jag hade det
mycket bra just då så jag ville inte riktigt veta vad jag
skulle göra, men de sa att antingen skulle jag sluta
upp med fackföreningen eller också så skulle jag ta
avsked, och jag visste inte hur jag skulle göra, men
så tyckte jag att det var mest hederligt att ta avsked
och så valde jag det. Fast det ~~var en~~ blev en prick
i betyget. Det har jag sen haft med mig i hela mitt
liv. Det var adertonhundranittioåtta, och den kunde
jag inte låta bli.

För vi var som djuren i en lagård. Vi fick inte

ACC. N:R M. 10408:24

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

säj vår mening.

Den första konflikten den var nittonhundraett.
När vi strejkade. Tänk att vi gick i konflikt då!
För det var dåligt organiserat, och det var lite med
understöd, för vi hade bara små kassor, och vi hade
det väldigt illa när vi strejkade. Och så skulle vi
underhandla. Och då vardet inte som nu, utan vi utsåg
varsin representant, och sen så skulle de två utse den
tredje. Och den skulle fälla en dom. Men inte kunde
de komma överens, och i såna fall blev det länsstyrel-
sens sak att utse den tredje, och det blev landshövdingen
Och digrevlige, och jag säger inte mer, ni förstår
hur det gick!

Vi arbetade men bonden som ägde berget som vi högg
i, han gjorde ingenting. Men ändå skulle han ha tjugo-
fem öre metern för berget. Det var många bönder som
blev rika och bergade på det sättet. Han Olagus i

Kättilsäng, han var en sån.

Tyskarna var di bäste att leverera sten till.
Di tog fint och dåligt om vartannat. Men engelsmännen
och fransoserna di var krångligare. Jag har minsann
huggit sten till alla Europas länder.

Bönner kallade vi den sämste stenen. Den hade di
i ~~kana~~ kanalerna. Di skodde kanterna i sina
kanaler med den. I Frankrike och Holland med den
stenen. Den hetee pilligenal. Men den finaeste stenen
det var hamburgerstenen. Den var enfärgad, och den
finns mest i Blekingen. Den hade tyske kejsaren på
Unter den Linden. Det är väl den störste gatan i hela
världen och den är lagd med sten från Blekinge. Och
den är så stor så när di har lagt färdigt i den ena
ändan, så var det på tiden att lägga om den i den
andra ändan. För sten slits.

Jag höll på med stenhuggeriet till nittonhundra-fjorton. Och då gjorde kriget slut på det. Di fick annat att göra än att lägga gator. Men vi som hade arbetat där, vi fick minsann inte någon pension, vi fick inte ens så mycket som ett tack när det tog slut. Men det hade varit bra arbete. Och varför man var där det var för att det var frihet. Annars hade man nog kunnat få bättre arbete på annat håll.

Men det ska jag säga att med stenhuggeriet så blev det en ny tid i Nättraby, för då började di att ha politisk diskussion och sen dess har jag varit med i nämnder och sånt så mycket jag har hunnit med. På den tiden fick man ingen ersättning för sin verksamhet. Di hade inga arvoden, men man fick middag. Det var en gång efter ett sammanträde i taxeringsnämnden, vi var på middag hos en storbonde, då kom

godsägare Hellerström och satte mig bredvid sig vid bordet, men han Hellerström han var hedersgäst så det tyckte värden inte dugde, för där skulle di sitta, först värden och så hedersgästen och di andre allt efter som di var värde, och jag skulle sitta sist, jag. Men Hellerström tänkte inte på det, utan tog fram en stol bredvid sig, och sa:

- Sätt sig där, Österberg, sa han, så får vi pratas vid.

Men det tyckte värden inte dugde, så jag fick sätta mig där nere. Men Hellerström han hade velat att vi skulle pratas vid. För si, di visste ju inte allsvad det varsom vi ville, vi arbetare. Di trodde att vi ville riva ner körkan, men vi brydde oss ju inte om körkan. Men Hellerström han vill ha reda på vad vi ville, och efteråt så pratade han och jag, och han ~~förstod~~ förstod ju oss, och han sa:

- Jaså, men då är det ju bara bra saker ni vill.

Men prästerna var inte arbetarsinnade, och lärarna var det inte heller, di skulle ha haft det mycket bättre nu om di inte hade tagit sin hand ifrån oss. För si det är ju inte arbetarsöner som blir präster och lärare, det har inte varit det frr, det har ju varit alldeles galet, för di från de högre klasserna kan ju inte förstå arbetarna. ~~Menxå~~ och så ska di uppfostra folket! Det kan ju inte gå. Men det har blivit bättre nu, men det har dröjt länge. Men nu har vi här i Nättraby fått en lärare som är socialdemokrat, och det är en bra och skicklig karl. Det är et som är sant.

Di talar om brist på arbetskraft. Men har folk det bra så går di inte ifrån någon. Det syntes på Verstorp hor statsrådet Lagerstråle. Där hade di det bra och det var aldrig nån som ville lämna där.

ACC. N:R M. 10408:29

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Om bönderna nu har det svårt att få folk så är
det deras egen skuld. För nu säger lantarbetarna
som så:

- Far han tjänade hos den och den djävulen - ja, nu
säger jag som di säger, för det är så som di resonerar
- hade di inte vatt så ~~lea~~ hade di haft det lättare att
få folk.

Nu är di organiserade båda, både arbetare och
bönder, och stridblir det, men om bönderna hade tänkt
sig för förut, så hade det gått bättre. Det står i
Bibelen:

- Älska din nästa! står där
och ~~det~~ säger så socialdemokrat jag är.

Exercis.

Så var de försvarsfrågan. Harrarna må tro att det var diskussioner i Nättraby om den förlängda värnplikten. Om de nittio dagarnas värnplikt. Självt har jag exercérat i sextioåtta dagar i Vaxholm och det må jag då säga att om de behandlar folket som de behandlade oss i Vaxholm, så blev det då allri nån som rymde.

Vi hade en överste, han hetade Vennerholm. Och hanses som, han var kapten. De sa:

- Sköt er, var och en sig! och de ville inte ha honnör, de bara viftade när vi gjordes oss till. Serganten och korporalen de var som som bröder mot oss. Vi gick putsade och fine i sextioåtta dar. Men sju timmars daglig övning i artilleri. På Oskarsfredrik-

ACC. N:R M. 10408:3/.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

borg. Det var som en sommarvistelse. Med både mat och kläder och pengar till och trivsel, ja di ville ha mej till befäl, för jag brukade skoja med kamraterna och kommendera dom, men jag ville inte.

Jag var exerciskamrat med Fabian Månsson. Han var frälsningssöldat då för tiden. Detmvar en karl det, Fabian Månsson! Den slog di inte på fingrarna.

En gång när vi hade permission till Stockholm såvar båten försenad när vi skulle tillbaka, men översten stod där också och han sa:

- Var inte rädda mi, jag har inte permission längre än ni.

Fabian var emellertid borta, och när båten till slut gick så hade han inte kommit, och vi skämtade och sa, att Fabian hade väl rymt. Men nästa dag klockan fem, vem kom inte strågandes, om inte Fabian Månsson!

Han hade blivit försenad och han fick arrest. Han var uppta gen som rymning. Kaptenen röt och skrek men Fabian stod lugnt och kaptenen sa:

- Har ni nått att säj till ert försvar?

- Ja, sa Fabian, kan kapten sin instrukton?

Det blev förstäss ett himla liv när han vågade att säj så. Men han talade vidare och sa:

- Krigsman skall frukta Gud, står det. Det har jag vatt och gjort tillsammans med mina vänner.

Men då blev di häpne.

- Det är jubefallning att frukta Gud, då får man väl inte straff när det står att man ska? Och han fick inget straff heller.

Han blev allri ordet skyldig med någon.

När fullmäktigt började, då var vi tio mot femton.

Speciala förhållanden.

Ingen vågade gå genom Nättraby en lördagskväll förr i tiden för nere vid broen där stod fylliebultarna i massor. En flicka kunde inte gå utan glåporð från di fulingärna där var, och fraktarna var värst. Den son ska leda arbetarna den får inte vara nån fyllbult eller svärjare. Det stod från början i vårt program att ingen fick uppträda berusad, och om det var nån som gjorde det så fick han först en varning och om det hände fler gånger så kunde han bli utesluten ur fackföreningen.

Gamle baron på Agdatorp han var fattigvårdsstyrelsens ordförande, han körde ingen ut. Kom nån till Agdatorp så sahan:

- Jag kan inte göra nått åt det, men gack ner i köket och få lite mat!

För det vet en ju att det är inte alltid som man har så di fattige kan få understöd, och då är det ordföranden som skatla om det. Det finnsingen som di skällerså mycket på som på fattigvårdstyrelsens ordförande. Men gamle barom han körde alri ut nån, han var alltid vänlig mot dom, och gav dom åtminstone mat. Han var Nättrabys finaste karl, fin och bildad och rejäl, han var det på sin tid liksoj hans son är det nu efter honom.

Ännu finns det di som inte vet hur vårt samhälle är sammansatt. Di säger "di" när di skulle säga "vi".

Det gamla har vatt, nu kommer det nya.

Men lika trångbott är det i gäg som i d ag är, det är sa nnt.

I min ungdom då var det fem stugor här. Nu är här över hundra. Men lika trångt är det. Det kunde på den tiden bo fem nygifta i ett rum och kök. För si om

ACC. N:R M. 10408:35.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

di gjorde nån i omständigheter i förväg så måste di ju
flytta ihop.

ACC. N:R

M. 10408:36.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Båtsmän.

På Marieberg bodde en båtsman. Där var Österberg
båtsman. Torpet låg framme vid gården.

Den närmste härifrån det var han på Vrängö. Där
står Vrångastugan.

Den lilla stuan här ner vid vägen är ett gammalt
båtsmanstorp, men det är flyttat hit från annat håll .

Ostakalas. Nöjem. Folkets hus.

Ostakalas gick till på det viset att om det var några som bodde i en stua så sa si till sina grannar; och di som bodde där ikring:

- - Kom en dag och drick kaffe så gör vi lite ost. Och så köpte di ett par kannor mjölk och så drack di kaffe och så gjorde di ost och så fick gästerna smaka på vasslegröten, och så dansade di också, det varså ongdomen skaffade sig lite roligt förr.

För om man gick några på en väg med ett spel så hetade det upplopp, och då kom länsman. Och om man gick in i en hage för att vara där så sa di:

- Ni trampar ner gräset för kreaturen!

Så man hade ingenstans att ts vägen på den tiden.

Men nittonhundratio köpte vi Folkets hus. Tidigare var vi på Orrekulle men det tog slut för di slogs så

ACC. Nr M. 10408:38

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

dant, men där var vi och dansade i vår ungdom. Det var
Lilljevals och det var offentligt. Men sen fick vi
folkets hus.

Jag är ju socialdemokrat, men jag vill ju bara
hela samhällets bästa, och väl, men jag har ald rig
för fördebat nån gör hans åskådning. Nu jämnas allt
ut. I min ungdom då var det ju bara en politik. Sa
nån nått så adjöss med han! Men sen har di fått ge med
sig.

ACC. N:R M. 10408:39.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vädertecken. Solfläckar.

Di gamle di kände oväder på värken i kroppen.
Men för en tid sen så träffade jag en gubbe ute ifrån
öarna och han sa:

- Dä är inget som stämmer in nu, utå di gamle ticknena.

Det är solfläckarna som gör det.

Annars sadi så här:

- Jag har så ont i mitt ben, nu blir det väder.

Eller också så såg di två solar bredvid varandra,
det kallade di för vädergalle. Det bådade oväder. och
så var där ett märke det var att blev det högt vatten,
så blev det frost, men i vinter har det hela tiden varit
l'gt vatten och det har varit så kallt ändå. Så högt
som i min barndom är aldrig vattnet nu, Gud vet var
det har tatt vägen.

Vår sa di att det var när starna kom. Men efter

ACC. N:R M.10408:40.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att stamarna kommit skulle det alltid bli en köldknäpp.

Fat det är ju olika om det slår in.

ACC. N:R M. 10408:41

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kalla vintrar.

En vinter det var adertonhundraåttioåtta, då var det särskilt kallt. Den fjortonde april körde jag med vagn över isen till stan och heliga torsdag, den var i mitten på maj då, så kom folk vallfärdande från stan och ut till Allatorp för att si på snödrivan. Där var en sän hisklig snödriva så jag har då aldrig sett dess like. Det snöade så det blev en driva från kullen där och över vägen, och det var så att de inte kunde skotta väg igenom på villkor, och di kunde inte lägga om vägen heller. Så di grävde allt en tunne genom den drivan, och där gick vägen rakt igenom sen.

Förr körde bönderna och hämtade ~~latrin~~ latrin från stan. Och en dräng var det i början av vintern som körde i välte med ett lass och hamnade i diket. Di

ACC. N:R **M. 10408: 42.**

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Fick upp honom och hästen, men resten fick di inte tag på förrän i april.

När man hade handlat ett år i en affär, så fick man lite i julklapp, man fick lite böner där och ett halvstop brännvin där, och vi var mycket noga med att komma till stan ~~stax~~ före jul, för att vi inte ~~sklax~~ skulle gå miste om julklappen. Så på julafton seglade vi med ekan till stan, men vid fiskarbrun hade isen börjat lägga sig sig, så vi kunde inte komma till strand med ekan så vi fick lägga den där och gå i land, och när vi sen skulle tillbaka så hade den frusit fast med vi vari affärerna och sen fick den ligga där till våren. Det började snö så förskräckligt mens vi var i stan, innan det började snö så var det precis som ett schabrak i luften, och sen gick det ihop, och då kom det så mycket snö så jag har aldrig sett dess

like.

Men vi tog ångbåten ut till Sjuhalla, för den hade börjat gå redan på den tiden. Och när vi kom ut hade det redan kommit så mycket snö att det var svårt att komma fram på sina ställen.

Och på juldagens morgon skulle jag upp klockan fem som vanligt och börja med mitt arbete. Det var likadant alla morgnar, aldrig nått annat, det var inte som nu. Och när jag försökte öppna dörren gick det inte, det hade kommit så mycket snö. Det var en sön där dörr harrarna vet i två halvor, och den nedersta gick inte att rubba för all snön, Men jag måste ju ut, jag fick inte lägga mig igen som en pojk skulle ha gjort nu, det var tvunget att jag kom ut, så jag klev upp i dörröppningen när jag hade fått upp den översta halvan, och så öppade jag ut, och jag fick springa åtminstone

femton steg innan jag kom till ett ställe där det var så lite snö att den räckte mig bara till halsen så att jag kunde andas.

Jag skulle till Skärva, och ett bevis på hur mycket snö det var, det är att jag fick hållapå i väl två timmar för den vägen som i vanliga~~för~~ fall tar knappt en kvart.

Nu har vi haft fyra fredagar i rad med yrväder, men då var det likadant i ett par månader, och kallt vardet som tjyven var eviga natt, och där fick jag sitta i snön och köra fast jag bara var pojk. Att det just har snöat fyra fredagar i år, det är något som vi inte kan förstå.

Men vad är solen? Det är nått som jag alltid har funderat på. Men det är nog solfläckarna det beror på. Det är svårt, och som han sae, att bara förstå.

ACC. N:R M. 10408:45.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Men det har jag alltid grunnat på. Vad är det för ämne
som gör att det håller på år efter år? Så varm som solen
är, som aldrig blir kallare. Så varm. Ja, man kan bara
tänka på hur varmt det kan vara en riktigt varm sommar-
dag.

ACC. N:R M. 10408:46.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

UNIV.
NNES-
IV

Vädertecken. Orkan.

Där jag var hos, han hade en känning. Det första han kom ut på hallen så blötte han fingrarna, spöttade lite och sa:

-Ja i dag får vi allt en hård sydväst.

Fast det kanske var precis lugnt då.

En dag seglade vi och vi satt där ock slöade. Och då hörde jag ett dån och jag sa till farfar. Och då sa han:

- Hur låter det? Beskriv hur det är!

För farfar var döv då så han kunde inte höra det själv.

Och då sa jag, att det susar och dundrar över berget och jag tror att det kommer häråt. - Det var alldeles utanför berget mittemot Gräsvik, där det är brant ner mot sjönen.

ACC. N:R. M.10408:48.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Klok gumma.

Hon gummans hans, hon var god i att koka häfter och
spjåla ben och armar som gick å. Men jag lärde mig
aldrig det där av henne. Men om jag bara hade varit
förveten så hade hon nog lärt bort det till mig.

ACC. N:R M. 10408:49

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Höstegille.

Vi fraktade kalvar till stan. När vi kom till Möllebacken så måste vi ha dem upp för trappan och då band vi hop benen på dem och så bar vi upp dem. På den tiden kunde man inte komma fram mellan gatorna där di går ut, där var ingen kaj som nu.

Jag har seglat i parken ända in till C.V.J:s godsmagasin. Och far sa, att han hade seglat genom hela Hogland park och fram till där Tärnblads ligger nu. Ens dräng och ens slaktare skaha en syp.

När di hade tatt in grödan för året förr började högtidligheterna och då köpte di ett halvstop, för när di hade höstakalas så fick gästerna bestå brännvinet själva, och när det blev den tiden så kunde jag ha en skeppekorg full med halvstopeflaskor att hämta i stan.

ACC. N:R M. 10408:50.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Och alla ville ha köpt på olika ställen. Somliga hos
Johansson och Bergkvist, somliga hos Hahan eller nån
annan.